

Лагодієнко Володимир Вікторович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі, +38(067)733-80-18, volodymyr@wiktoriya.com, ORCID ID: 0000-0001-9768-5488

Одеський національний технологічний університет

вул. Канатна, 112, Одеса, 65039

Козак Катерина Богданівна, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки, управління і бізнесу ім. Г. Е. Вейнштейна, +38(048)712-40-88, iaeam.ontu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8099-6607

Одеський національний технологічний університет,

вул. Канатна, 112, м. Одеса, Україна, 65039

Лагодієнко Наталія Володимирівна, д.е.н., професор, професор кафедри цифрових технологій фінансових операцій, +38(067)733-80-18, besedina77@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8472-1395

Одеський національний технологічний університет

вул. Канатна, 112, Одеса, 65039

Богданов Олександр Олександрович, PhD, ст.викладач кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, (048) 712-40-88, bogdanov@wiktoriya.com, ORCID ID: 0000-0002-8505-3675

Одеський національний технологічний університет

вул. Канатна, 112, Одеса, 65039

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Анотація. *Стаття містить аналіз механізмів інвестиційної політики в регіональній економіці в умовах війни та повоєнної відбудови. Розкрито теоретичні засади регіональної інвестиційної політики, досліджені зміни її динаміки та тенденцій під впливом зовнішніх чинників. Авторами розглянуто регіональні особливості відновлення економіки, зокрема процеси релокації бізнесу, та обґрунтовані напрями їх інвестиційного забезпечення. При визначенні механізмів формування інвестиційної політики в умовах війни та повоєнної відбудови економіки регіонів України, ключовим чинником успішності стає оцінка інституційної спроможності регіональних управлінських структур. Авторами розроблено систему індикаторів, які дозволяють об'єктивно вимірювати рівень підготовленості регіону до залучення та ефективного використання інвестицій, зокрема міжнародної технічної допомоги, грантів та прямих іноземних вкладень. Інституційно-організаційні індикатори, фінансово-ресурсної спроможності, кадрово-експертної спроможності, цифровізації та прозорості, координаційної спроможності дозволяють формувати рейтингову оцінку регіонів за інвестиційною готовністю, розробляти дорожні карти покращення інституційної якості та створювати індивідуальні профілі регіональної конкурентоспроможності у повоєнний період. Сформульовано рекомендації щодо подолання інвестиційних бар'єрів у сучасних умовах для забезпечення стійкого регіонального розвитку.*

Ключові слова: *інвестиційна політика регіону, венчурне інвестування, система індикаторів інвестиційної привабливості регіону, продовольчі екосистеми, сталий розвиток, ресурси, інновації, ризики, інвестування в умовах війни, повоєнна відбудова, політика вирівнювання інвестиційних можливостей регіону.*

Lagodiienko Volodymyr, Doctor of Science in Economics, Professor, Head of the Department of Marketing, Entrepreneurship and Trade, +38(067)733-80-18, volodymyr@wiktoriya.com, ORCID ID: 0000-0001-9768-5488

*Odesa National University of Technology,
112, Kanatna str., Odesa, Ukraine, 65039*

Kozak Kateryna, Doctor of Economic Sciences, Director of Educational and Scientific Institute of Economics, Management and Business named after G.E. Weinstein, +38(048)712-40-88, iaeam.ontu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8099-6607

*Odesa National University of Technology,
112, Kanatna str., Odesa, Ukraine, 65039*

Lagodiienko Nataliia, Doctor of Science in Economics, Professor, Professor of the Department of Digital Technologies of Financial Operations, +38(067)733-80-18, besedina77@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8472-1395

*Odesa National University of Technology,
112, Kanatna str., Odesa, Ukraine, 65039*

Bohdanov Oleksandr, PhD, Senior Lecturer, Department of Trade Entrepreneurship, Commodity Studies and Business Management, +38(048)712-40-88, bogdanov@wiktoriya.com, ORCID ID: 0000-0002-8505-3675

*Odesa National University of Technology,
112, Kanatna str., Odesa, Ukraine, 65039*

MECHANISMS OF FORMING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR ECONOMY RECONSTRUCTION OF THE REGION

Abstract. *The article contains an analysis of the mechanisms of investment policy in the regional economy in the conditions of war and post-war reconstruction. The theoretical foundations of regional investment policy are revealed, and changes in its dynamics and trends under the influence of external factors are studied. The authors consider the regional features of economic recovery, in particular the processes of business relocation, and substantiate the directions of their investment support. When determining the mechanisms of investment policy formation in the conditions of war and post-war reconstruction of the economy of the regions of Ukraine, the key factor of success is the assessment of the institutional capacity of regional management structures. The authors have developed a system of indicators that allow for the objective measurement of the level of readiness of the region to attract and effectively use investments, in particular international technical assistance, grants, and foreign direct investments. Institutional and organizational indicators of financial and resource capacity, human resources and expert capacity, digitalization and transparency, and coordination capacity allow forming a rating assessment of regions for investment readiness, developing roadmaps for improving institutional quality, and creating individual profiles of regional competitiveness in the post-war period. Recommendations have been formulated for overcoming investment barriers in modern conditions to ensure sustainable regional development. A significant transformation of the investment environment in the regions of Ukraine, due to a full-scale war, is being achieved due to a clear shift in investment activity; asymmetry complicates nationwide economic stabilization. Proposals have been formulated for aligning investment policy, institutional support for relocated enterprises, and stimulating vulnerable regions, in particular, the formation of a system of grants and credit guarantees to facilitate infrastructure development and job creation in high-risk areas. Regional differentiation of instruments is a basic mechanism for implementing investment policy, which contributes to the*

formation of interregional value chains through cooperation between affected and less vulnerable regions. Key strategic principles of modern investment policy are identified.

Keywords: *investment policy of the region, venture investment, system of indicators of investment attractiveness of the region, food ecosystems, sustainable development, resources, innovations, risks, investment in war conditions, post-war reconstruction, policy of equalizing investment opportunities of the region.*

Вступ. Сучасна економіка України перебуває під впливом глибоких трансформаційних процесів, спричинених повномасштабною війною, що поставила під загрозу функціонування не лише окремих галузей, але й усієї системи продуктивних сил регіонів. Водночас війна стала каталізатором перегляду стратегій інвестування та переосмислення підходів до відбудови економіки. Особливе значення набуває регіональний рівень економічної політики, оскільки саме тут найбільш відчутні наслідки руйнувань, зниження ділової активності та втрата трудового й інфраструктурного потенціалу.

Актуальність дослідження обумовлюється необхідністю поєднання воєнних і повоєнних стратегій економічного відновлення в єдину систему довгострокового регіонального розвитку. Світовий досвід країн, що зазнали масштабних руйнувань внаслідок військових конфліктів (наприклад, Японії, Південної Кореї, Ізраїлю), свідчить про важливість синергії між державними інвестиціями, залученням приватного капіталу та розвитком інноваційно спрямованих продовольчих і виробничих екосистем. У цьому контексті зростає значення локалізованих інвестиційних політик, орієнтованих на відновлення аграрного сектору, інфраструктури, переробної промисловості та соціально значущих елементів продовольчої безпеки.

Регіональна інвестиційна політика в умовах війни має враховувати як обмеження, пов'язані з ризиками воєнного часу, так і можливості стратегічної перебудови економіки на принципах стійкості, інклюзії та цифрової трансформації. Формування таких політик має спиратися на принципи циркулярної економіки, розвиток регіональних продовольчих екосистем та імплементацію нових фінансових інструментів для підтримки релокаційного бізнесу й стратегічних галузей. Таким чином, метою даної статті є виявлення сучасних тенденцій, викликів та механізмів реалізації інвестиційної політики у

воєнний і повоєнний періоди з урахуванням регіональних особливостей економіки України, із акцентом на розвиток продовольчих екосистем та стратегічного партнерства між державою, бізнесом і міжнародними донорами.

Огляд літератури. Дослідження інвестиційної політики в умовах воєнних конфліктів і посткризового відновлення є предметом широкого міжнародного наукового дискурсу. У працях іноземних науковців [1-5] акцентується увага на необхідності координації зусиль уряду, приватного сектору та донорських структур для забезпечення швидкого та інклюзивного економічного відновлення. Вказується на важливість залучення іноземних прямих інвестицій, які зазвичай характеризуються високою чутливістю до політичної та безпекової ситуації в країні. Проблема підвищення якості інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів Українського Причорномор'я активно займаються такі вчені, як В. І. Захарченко, М. М. Меркулов С. В. Філіппова, Л. О. Волощук, К. В. Ковтуненко, В. А. Замлинський та інші [6]. В умовах трансформаційних змін в національній економіці та поглиблення процесів глобалізації потрібно знаходити відповіді на вищезначені виклики щодо стратегічних завдань подальших економічних зрушень на прикладі приморських регіонів України. У контексті регіонального інвестування особливе місце займають дослідження щодо ролі інституційних чинників у формуванні сприятливого інвестиційного клімату, територіально-орієнтованих механізмів стимулювання інвестицій. Вітчизняні науковці, зокрема О. В. Бурдило, В. М. Геєць, Я. А. Жаліло, Н. В. Бахур, А. А. Головка, А. Славкова, Д. Колісник, В. В. Лагодієнко та інші вчені [7-11] досліджують аспекти формування інвестиційної привабливості регіонів України, обґрунтовуючи необхідність зміни підходів до стимулювання інвестицій у воєнний період.

Родрік Д., Нортон Г. В., Алванг Дж. та Мастерс В. А. [13-15] та інші вчені, пов'язували економіку розвитку сільського господарства з світовими продовольчими системами та відповідальним використанням ресурсів і розглядають процеси формування інвестиційної стратегії у взаємозв'язку розвитку та впровадження інновацій, адекватних умовам сучасного середовища.

Інші автори, зокрема Калетнік Г. М., Гуторов О. І., Шабатура Т. С., Диха М. В., Полозова В. М., Орлов В. В. та багато інших [16-20] розглядають інвестиційні стратегії як певну алгоритмізацію цифрових аспектів інвестиційних процесів в системі формування стійких екосистем як загальної стратегії підприємства. Невирішеними залишаються питання щодо підходів формування інвестиційної стратегії під час ризиків і трансформації агропродовольчої системи, стійких циркулярних практик, що поступово впроваджуються на підприємствах у відповідності до прикладів іноземних партнерів на різних стадіях життєвого циклу в процесі інноваційного розвитку підприємства, які є методичним підґрунтям для практичного формування і використання інвестиційної стратегії, адже швидка трансформація змінює інвестиційної стратегії підприємств і потребує подальшого системного і комплексного вирішення.

Увага на необхідності координації зусиль між урядом, приватним сектором і донорськими структурами для забезпечення швидкого та інклюзивного економічного відновлення після конфліктів підкреслює необхідність створення платформи координації донорів, держави й приватного бізнесу для стійкого розвитку. Brookings Institution [21] аналізує формування “Donor Coordination Platform” і включення приватного сектору у планування й реалізацію програм відбудови, досліджує переваги механізмів координації донорів, ресурсів та зниження операційних ризиків. World Bank [22] – висвітлює інституційні рамки й роль приватного сектору для підтримки сталого зростання після конфліктів. Ці джерела [23, 24] демонструють, що спільна дія держави, бізнесу і донорів – це основа швидкого та інклюзивного відновлення економіки, особливо після кризових викликів. Якщо потрібно, можу сформулювати повні бібліографічні посилання в академічному стилі або додати цитати з кожного джерела.

Актуальність регіонального виміру політики інвестування посилюється через трансформації внутрішньої економічної географії в умовах війни, що супроводжується релокацією бізнесу, зміщенням логістичних ланцюгів та концентрацією нових промислових і аграрних вузлів у безпечніших областях. У цьому контексті важливими є роль мережевих структур в розвитку територій, а

також концепція «розумної спеціалізації» (smart specialization), яку просуває ЄС як інструмент адаптивного регіонального розвитку. Також зростає роль досліджень, присвячених продовольчій безпеці та розвитку агропродовольчих екосистем в умовах кризи, які наголошують на потребі інвестування в регенеративні, інноваційні та екологічно стійкі підходи до розвитку локальної економіки. Враховуючи це, з'являються нові дослідницькі напрями, що поєднують інвестиційний аналіз із концепціями циркулярної економіки, децентралізованого управління і стратегічного планування відбудови. Таким чином, чисельні наукові дослідження підтверджують необхідність формування адаптивної інвестиційної політики, яка поєднує елементи антикризового реагування, інституційної перебудови, міжнародної інтеграції та сталого розвитку, з особливою увагою до регіональних особливостей і продовольчої безпеки.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є системний підхід до аналізу інвестиційної політики у регіональному вимірі, що дозволяє врахувати комплекс факторів – економічних, соціальних, політичних та безпекових – які впливають на ефективність реалізації інвестиційних стратегій у воєнний і повоєнний періоди. У роботі використано принципи структурно-функціонального аналізу, порівняльного підходу, та сценарного прогнозування.

Для ідентифікації регіональних особливостей інвестиційної політики застосовано методи просторового аналізу та кластеризації за показниками інвестиційної активності, рівня пошкодження інфраструктури, економічної спеціалізації та безпекової ситуації. Джерельну базу становлять офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, а також дані про релокацію бізнесу, відновлення об'єктів критичної інфраструктури та впровадження інвестиційних проєктів на регіональному рівні. Для оцінки ефективності інвестиційної політики в умовах війни використовуються індикатори інвестицій, рівня державної та приватної участі в інвестиційних проєктах, темпів відновлення регіонів, агропродовольчих об'єктів, показників зайнятості та продуктивності у відновлених секторах. У рамках роботи запропоновано власну

концепцію зонального підходу до моделювання інвестиційної політики залежно від ступеня ризику та потенціалу регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна політика Причорноморського регіону має сенс за наявності механізмів її реалізації, сформованих пріоритетів та розумінням її ролі у посткризовому розвитку. Інвестиційна політика виступає як цілісна система взаємодії державних інституцій, територіальних громад і бізнес-середовища, спрямована на активізацію інвестиційної діяльності, забезпечення її результативності та довгострокової економічної стійкості. У контексті сучасних викликів і геополітичної нестабільності регіону, формування ефективної інвестиційної моделі стає ключовою передумовою структурного оновлення та відновлення виробничого потенціалу.

Таблиця 1 – Базові механізми реалізації інвестиційної політики

Стратегічне планування та державне регулювання	Створення регіонально-специфічних стратегій розвитку інвестиційних екосистем, встановлення чітких регуляторних рамок, а також формування системи контролю за виконанням норм і процедур інвестування.
Податкові й митні стимули	Податкові канікули, звільнення від мит, механізми субсидування кредитів, що особливо важливо для підтримки критично важливих галузей, таких як продовольча безпека та енергетика.
Фінансування пріоритетних проєктів	Забезпечення доступу до державних грантів, цільових субсидій і механізмів гарантування інвестицій для бізнесу в секторах з високим мультиплікативним ефектом, зокрема агропродовольчої переробки та логістики.
Інфраструктурне забезпечення	Розбудова об'єктів інженерної, транспортної, інформаційної та соціальної інфраструктури, що підвищують інвестиційну привабливість територій.
Формування спеціалізованих інвестиційних фондів	Активізація державних і приватних фінансових інструментів, включно з венчурними фондами, для підтримки інноваційного підприємництва та релокаційного бізнесу в умовах воєнних і післявоєнних викликів.
Залучення міжнародного капіталу	Створення умов для інтеграції у глобальні ринки: формування кластерів, участь у міжнародних інвестиційних форумах, активація експортно-орієнтованих програм підтримки бізнесу.
Зміцнення інвестиційного клімату	Реформування інституційного середовища через забезпечення політичної стабільності, гарантії захисту прав інвесторів, ефективну антикорупційну політику та підвищення якості врядування.

Джерело: сформовано авторами

Ключові стратегічні принципи інвестиційної політики:

- пріоритетність галузей з високим потенціалом зростання;
- визначення стратегічних секторів (харчова промисловість, відновлювана енергетика, цифрові технології), які потребують цільової підтримки;
- регіоналізація підходів;
- орієнтація на локальні ресурси, трудовий потенціал і наявну виробничу базу як основу для диференційованої політики підтримки;
- прозорість процедур та відкритість інформації;
- забезпечення доступу до даних про інвестиційні проекти, конкурентні процедури відбору та публічний контроль за використанням бюджетних ресурсів;
- моніторинг, оцінка та адаптація інструментів;
- впровадження механізмів безперервного моніторингу результативності інвестиційної політики, з можливістю корекції та стратегічного оновлення на основі нових викликів і ризиків.

Інвестиційна політика регіонального рівня, особливо в Причорноморському макрорегіоні, є не лише інструментом залучення капіталу, але й основою для формування нової архітектури соціально-економічного розвитку. Її ефективність залежить від здатності інтегрувати довгострокові інтереси держави, бізнесу та громад, враховуючи складні ризики і потребу в швидкому відновленні. Важливо сформулювати етапи стратегічного прогнозування за допомогою інструментів foresight-аналізу для визначення перспективних сценаріїв розвитку інвестиційного середовища в регіонах України з урахуванням викликів повоєнної відбудови, адаптації до зміни клімату, цифрової трансформації та продовольчої безпеки. Комплексне застосування якісних і кількісних методів дозволяє не лише описати сучасний стан інвестиційної політики, а й запропонувати практичні механізми її трансформації у відповідь на виклики сьогодення. При визначенні механізмів формування інвестиційної політики в умовах війни та повоєнної відбудови економіки регіонів України, ключовим чинником успішності стає оцінка інституційної спроможності регіональних управлінських структур. Це передбачає розробку системи індикаторів, які дозволяють об'єктивно вимірювати рівень

підготовленості регіону до залучення та ефективного використання інвестицій, зокрема міжнародної технічної допомоги, грантів та прямих іноземних вкладень.

Найбільш релевантними індикаторами для цього виступають інституційно-організаційні індикатори:

- наявність стратегічних документів розвитку;
- функціонування інституцій партнерства (агенції розвитку, кластерні ініціативи);
- рівень автономності місцевого управління;
- наявність інвестиційного офісу або єдиного вікна.

Фінансово-ресурсна спроможність:

- обсяг бюджету розвитку на душу населення;
- частка власних надходжень до бюджету;
- обсяг інвестиційних програм;
- доступ до альтернативного фінансування (державно-приватне партнерство, гранти, кредити міжнародних фінансових організацій).

Кадрово-експертна спроможність:

- кількість працівників, що мають підготовку в управлінні проєктами;
- досвід реалізації міжнародних програм;
- наявність консультативних рад, експертних груп.

Цифровізація та прозорість:

- рівень відкритості даних;
- наявність електронних сервісів для інвесторів;
- прозорість процедур закупівель;
- цифровий моніторинг виконання проєктів.

Координаційна спроможність:

- ефективність міжрегіональної співпраці;
- взаємодія з громадянським суспільством;
- узгодженість дій із національними стратегіями.

Ці індикатори дозволяють формувати рейтингову оцінку регіонів за інвестиційною готовністю, розробляти дорожні карти покращення інституційної якості та створювати індивідуальні профілі регіональної конкурентоспроможності у повоєнний період.

Інституційно-організаційні індикатори	
Індикатор	Опис / Метрика
Наявність регіональної стратегії розвитку	Документ затверджений, актуальний, з KPI
Кількість реалізованих інвестпроектів у рамках публічної політики	В абсолютних числах, за останні 3 роки
Наявність агенції регіонального розвитку / інвестофісу	Так / ні + кількість працівників
Рівень участі громадськості у плануванні	Кількість обговорень, громадських рад, онлайн-консультацій
Наявність інвестиційного порталу	Так / ні, з кількістю переглядів / інвест-заявок
Фінансово-ресурсна спроможність	
Індикатор	Опис / Метрика
Частка інвестицій у регіональний ВРП (%)	Порівняння з національним рівнем
Обсяг залучених грантових/донорських коштів	У млн грн / дол. на рік
Кількість державно-приватних партнерств (ДПП)	Реалізовані або в процесі
Рівень децентралізованого бюджету	Частка місцевих доходів у загальному обсязі фінансування програм
Частка програм розвитку в загальному бюджеті ОМС	%
Кадрово-експертна спроможність	
Індикатор	Опис / Метрика
Частка держслужбовців, що пройшли профільне навчання / підвищення кваліфікації	За останній рік
Наявність фахівців з проєктного менеджменту / інвестицій / стратегування	У структурі ОМС
Кількість підписаних угод з університетами / науковими установами	Співпраця по розвитку територій
Цифровізація та прозорість	
Індикатор	Опис / Метрика
Наявність публічних звітів про використання бюджету	Регулярність публікації
Ступінь цифрової зрілості інституцій	За класифікацією (низький/середній/високий рівень електронних сервісів)
Відкритість даних про інвестпроекти	Наявність повного опису, KPI, строків, виконавців
Онлайн-навігація для інвестора	Мапи майданчиків, зони, контакти, форма зворотного зв'язку
Координаційна спроможність	
Індикатор	Опис / Метрика
Кількість міжмуніципальних / транскордонних проєктів	За 3 роки
Частка співфінансованих проєктів із донорами	% від загального обсягу інвестицій
Наявність кластерних ініціатив або регіональних мереж	Функціонуючі інституції співпраці бізнесу, науки та влади

Рисунок 1 – Індикатори для вимірювання інституційної спроможності регіонів

Попри триваючу воєнну агресію, ключовим вектором економічного зростання та соціального поступу в Україні залишаються інновації як стратегічний ресурс розвитку. Інноваційна діяльність, що передбачає практичне впровадження новітніх ідей у формі технологічних рішень, продуктів і бізнес-моделей, набуває особливого значення в умовах трансформації економіки, орієнтованої на стійкість та технологічну незалежність. У поточних макроекономічних умовах жоден регіон чи галузь не здатні забезпечити зростання конкурентоспроможності без активного розвитку інноваційного підприємництва та створення сприятливого інституційного середовища для технологічного прориву. Стимулювання інновацій є критично необхідним для структурної перебудови економіки, скорочення технологічного розриву з розвиненими країнами та інтеграції України до глобального ринку високих технологій. У цьому контексті венчурний капітал відіграє роль системного драйвера економічного оновлення. Його функції полягають не лише у фінансуванні ризикових, але потенційно проривних інноваційних проєктів, а й у прискоренні створення нових секторів економіки, перетворенні традиційних індустрій та комерціалізації результатів наукових досліджень. Вивчення моделей, форм і механізмів венчурного фінансування в умовах відновлення економіки знань набуває не лише практичного, а й методологічного значення для побудови ефективної інноваційної екосистеми.

У контексті війни та повоєнної відбудови економіки регіонів України, процеси релокації бізнесу та усунення недоліків нерівномірності є ключовими елементами ефективного формування інвестиційної політики. Через безпекові ризики, руйнування інфраструктури та втрату ринків, багато підприємств змушені переміщуватись із прифронтових територій до більш стабільних регіонів. Це спричиняє значне навантаження на економіку приймаючих областей і водночас створює нові можливості для регіонального розвитку. Однак, через концентрацію бізнесу в окремих регіонах спостерігається дисбаланс у використанні ресурсів, зайнятості та доходів. Така асиметрія ускладнює загальнонаціональну економічну стабілізацію і має бути збалансована. Інституційна підтримка релокованих

підприємств: створення «єдиного вікна» для прискореного адміністрування та реєстрації, локальні податкові пільги та правовий захист. Фінансове стимулювання вразливих регіонів має відбуватися через надання державних субсидій, грантів та кредитних гарантій для стимулювання розвитку інфраструктури та створення робочих місць. Адаптація інвестиційних програм відповідно до ступеня руйнувань, наявності трудових ресурсів та потенціалу розвитку і зонування інвестиційних пріоритетів формують регіональну диференціація інструментів і побудову кластерів розвитку з урахуванням логістики, агропотенціалу, інноваційної спроможності тощо. Такий механізм інвестиційної політики сприяє формуванню міжрегіональних ланцюгів доданої вартості – завдяки кооперації між постраждалими та менш вразливими регіонами.

Формування справедливої інвестиційної політики в умовах війни має базуватись на гнучких механізмах підтримки бізнесу, враховуючи як наслідки релокації, так і необхідність вирівнювання соціально-економічного потенціалу регіонів. Післявоєнна відбудова економіки України потребує розробки національної стратегії розвитку венчурного фінансування як інструменту мобілізації приватних і публічних ресурсів на підтримку технологічного підприємництва. Особливу актуальність має розподіл венчурних інвестицій за регіональними кластерами з урахуванням рівня ризику, безпекових пріоритетів, інфраструктурної доступності та науково-технологічного потенціалу. Серед першочергових завдань – створення спеціалізованих венчурних фондів, залучення міжнародних інституційних інвесторів, пільгове оподаткування інноваційних стартапів та підтримка центрів трансферу технологій. Формування таких механізмів має ґрунтуватися на засадах відкритості, децентралізації, адаптивного управління та прозорості оцінки ефективності. У підсумку, інституціоналізація венчурного капіталу в Україні має розглядатися не лише як інструмент економічної політики, а як стратегічна умова для відновлення економічного суверенітету, переходу до інноваційно-технологічної моделі розвитку та реалізації потенціалу регіонів у межах інтеграції до Європейського дослідницько-інноваційного простору.

Результати дослідження свідчать про суттєву трансформацію інвестиційного середовища в регіонах України внаслідок повномасштабної війни. Виявлено чітке зміщення інвестиційної активності у відносно безпечні регіони західної та центральної частини країни, з одночасним зниженням у східних і південних областях, що зазнали найбільшого руйнування. Аналіз капітальних інвестицій показує падіння обсягів у прифронтових регіонах на 40–70 % протягом 2022–2023 років, тоді як у західних регіонах зафіксовано зростання на 15–25 %, частково завдяки релокації підприємств.

Становлення нових бізнес-кластерів у західних регіонах зумовило підвищення попиту на логістичну, виробничу та соціальну інфраструктуру, що активізувало інвестиційні проекти в цих сферах. При цьому виник дефіцит кваліфікованої робочої сили, що обмежує потенціал подальшого зростання, адже регіони з попередньо розвиненими агропродовольчими екосистемами виявилися більш стійкими до воєнних викликів та швидше залучили інвестиції у відновлення харчових ланцюгів. Вивчення механізмів реалізації інвестиційної політики в умовах війни засвідчило недостатній рівень координації між державним, місцевим та приватним секторами. Оцінка ефективності реалізації державних інвестиційних програм показала, що лише 37 % із запланованих проектів мають належне фінансове та інституційне забезпечення. Бракує прозорих механізмів визначення пріоритетів інвестування, особливо у сферах енергетики, логістики та медицини.

Запропонований зональний підхід дозволив класифікувати регіони України за ступенем інвестиційного ризику та потенціалу розвитку. Зокрема, до групи високого потенціалу з помірним ризиком віднесено Львівську, Закарпатську, Хмельницьку області; до групи середнього потенціалу – Вінницьку, Черкаську, Полтавську; до критичних зон – Донецьку, Луганську, частину Запорізької та Херсонської областей. Ця класифікація може стати основою для адаптації інвестиційної політики залежно від умов і потреб кожного регіону.

Формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату як умови сталого регіонального розвитку має відбуватися в межах соціо-економічної

екосистеми, що функціонує на засадах інклюзивності, стійкості, діджиталізації, кооперації та соціальної відповідальності. Така екосистема об'єднує ключових учасників - бізнес, державу, науку, громади та міжнародних партнерів – у спільній меті досягнення збалансованого розвитку регіонів через інвестиції в інновації, людський капітал і технологічне оновлення.

Управління розвитком інноваційно активних виробничих підприємств на засадах безпекоорієнтованості під час війни полягає в:

- захисті економічного потенціалу від руйнування фізичної, інформаційної та інституційної інфраструктури;
- адаптації бізнес-моделей до високоризикових умов, включно з релокацією, формуванням резервних ланцюгів постачання та цифровими рішеннями;
- впровадженні кризового планування та сценарного моделювання для зниження впливу ризиків;
- створенні інституцій підтримки, які забезпечують фінансові, консультаційні та інформаційні ресурси для підприємств, що працюють у зоні підвищеного ризику;
- розвитку партнерств з громадами та міжнародними донорами для підтримки інноваційного підприємництва та інвестиційних програм відновлення.

У воєнних умовах пріоритет надається не лише економічній доцільності, а й соціальній функції бізнесу, що полягає в підтримці зайнятості, збереженні виробничих потужностей і трансфері технологій у критично важливі галузі. Отримані результати підтверджують доцільність цільового підходу до інвестування з акцентом на підтримку релокаційного бізнесу, модернізацію інфраструктури, розвиток агропродовольчих кластерів і стимулювання публічно-приватного партнерства як важливих інструментів повоєнного відновлення.

Висновки та рекомендації. Проведене дослідження дозволяє зробити низку ключових висновків щодо стану, динаміки та механізмів інвестиційної політики в умовах війни та повоєнної відбудови економіки регіонів України. Повномасштабна війна зумовила суттєві трансформації інвестиційної географії, змістивши акценти з традиційно промислових регіонів на безпечні території з меншими ризиками. Регіони з розвиненою агропродовольчою інфраструктурою

виявилися більш адаптивними до викликів воєнного часу, що обумовлює необхідність посилення інвестицій у продовольчі екосистеми як фактору стійкості. Недостатня скоординованість між рівнями управління та відсутність прозорих критеріїв розподілу державних інвестицій стримує ефективність політики відновлення. Запропонований зональний підхід до класифікації регіонів за інвестиційною привабливістю та ризиками у поєднанні з індикаторами інвестиційної привабливості регіону здатний реалізувати політику вирівнювання інвестиційних можливостей регіону і дозволяє адаптувати інструменти державної підтримки до реального контексту. Рекомендацією до подальших наукових досліджень та впроваджень є розробка та впровадження національної рамкової стратегії інвестиційної політики для регіонів, диференційованої за ступенем ризику та потенціалом зростання з урахуванням сталого розвитку продовольчих екосистем. Створення міжвідомчих платформ для координації інвестиційної політики між державою, громадами та бізнесом посилить інституційні механізми публічно-приватного партнерства, особливо в секторах АПК, критичної інфраструктури, медицини та енергетики.

Встановлення пріоритетів для інвестування в релокаційний бізнес має відбуватися одночасно з реінжинірингом прифронтової інфраструктури, тому потрібно запровадити систему стратегічного прогнозування та цифрового роадмапінгу для інвестиційного планування в регіонах і розширити доступ до міжнародних джерел фінансування та технічної допомоги для підтримки регіонального відновлення. Таким чином, формування ефективної інвестиційної політики в умовах війни та повоєнної трансформації вимагає поєднання системного бачення, гнучких механізмів підтримки та орієнтації на сталий розвиток територій у тісному партнерстві з громадянським суспільством та бізнесом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Collier P. Greed and Grievance in Civil War // World Bank Policy Research Working Paper. 2001. No. 2355. URL: <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/EconomicCausesofCivilConflict-ImplicationsforPolicy.pdf>

2. Collier P., Hoeffler A. Aid, Policy and Peace: Reducing the Risks of Civil Conflict // Defense and Peace Economics. 2002. URL: <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/PostConflict-Recovery.pdf>
3. Collier P., Elliott L. Et al. Breaking the Conflict Trap: Civil War and Development Policy // World Bank Policy Research Report. 2003. Washington, DC: World Bank. URL: <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/PostConflict-Recovery.pdf>
4. Brück T. Postconflict Economic Recovery in Sub-Saharan Africa: Lessons of the Democratic Republic of the Congo. Washington: IMF, 2005. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/book/9781589064492/ch05.xml>
5. Bray J. The role of private sector actors in post-conflict recovery. ResearchGate. 2000. URL: https://www.researchgate.net/publication/250893557_The_role_of_private_sector_actors_in_post-conflict_recovery
6. Інноваційно-інвестиційний клімат Українського Причорномор'я: стан і безпекоорієнтований розвиток: кол. моногр. За ред. М. М. Меркулова. Рига, Латвія : "Baltija Publishing", 2019. 308 с.
7. Територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій у повоєнному відновленні України: аналіт. доп. / [Я. А. Жаліло, Н. В. Бахур, А. А. Головка та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2023. 78 с. <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2023.09>
8. Славкова, А., Колісник, Д. (2023). Інвестиційна привабливість України: реалії в умовах війни та перспективи повоєнної відбудови. *Економіка та суспільство*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138>
9. Замлинський В. А Сучасний стан та перспективи розвитку венчурного інвестування як складової фінансового забезпечення інноваційної діяльності України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. № 5–6. С. 172–179.
10. Лагодієнко В.В., Андрусів У.Я. Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності: шляхи мінімізації. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Т. 3, №2. С. 81–88.
11. Замлинський В. А. Фінансово-економічні показники ефективності інвестиційних процесів на підприємстві. *Економічний аналіз: зб. наук. Праць*. 2014, Том 16, № 2. С. 12-18.
12. Rodrik D. Institutions Rule: The Primacy of Institutions over Integration and Geography in Economic Development. IMF Working Paper 02/189. — Washington, DC, 2002. URL: https://ksghome.harvard.edu/~drodrik/ifo-institutions_article_April_2004.pdf
13. Acemoglu D., Johnson S., Robinson J. A. The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation. *American Economic Review*. 2001. Vol. 91, No 5. Pp. 1369–1401. URL: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.91.5.1369>
14. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
15. Norton G. W., Alwang J., Masters W. A. (2021). Economics of Agricultural Development: World Food Systems and Resource Use (4th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429316999>
16. Калетнік Г. М., Козяр Н. О. Стратегічні підходи до інвестування аграрного сектору України в сучасних умовах розвитку АПК. *Економіка АПК*. 2020. № 12. С. 81-89. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>
17. Замлинський В. А., Жук Н. Л., Осик С. В., Мартіянова М. П. Сучасна бізнес-діагностика: цифрова зрілість та відновлення екосистем. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 3. С. 18–25. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-2>
18. Диха М.В., Полозова В.М., Орлов В.В. Венчурна індустрія в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2(100). С. 54–61. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-2\(100\)-54-61](https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-54-61)
19. Zamlynskyi V., Shabatura T., Zamlynska O. et al. Perspective Chapter: Exploring the Possibilities and Technologies of the Digital Agricultural Platform. Sustainable Development. 2023. IntechOpen. DOI: <https://doi.org/10.5772/intechopen.112358>

20. Шабатура Т. С., Замлинська О. В., Осик С. В., Селезньова Г. О. Цифрові аспекти стратегічного управління як інструменту підвищення економічної ефективності діяльності компанії. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 3. С. 71-79. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-3-11>

21. Brookings Institution. Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/>

22. Post-Conflict Reconstruction (World Bank Reports) <https://documents1.worldbank.org/curated/en/175771468198561613/pdf/multi-page.pdf>

23. Grossman M., Volker K., Wayne E. A. (2023, August 8). How to get the private sector involved in reconstructing Ukraine. Atlantic Council. Retrieved from <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/how-to-get-the-private-sector-involved-in-reconstructing-ukraine/>

24. Skidmore D., Wessel D., Asdourian E. (2022, November 9). Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine. Brookings Institution. Retrieved from <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/>

REFERENCES:

1. Collier P. Greed and Grievance in Civil War // World Bank Policy Research Working Paper. 2001. No. 2355. URL: <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/EconomicCausesofCivilConflict-ImplicationsforPolicy.pdf>

2. Collier P., Hoeffler A. Aid, Policy and Peace: Reducing the Risks of Civil Conflict // Defense and Peace Economics. 2002. URL: <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/PostConflict-Recovery.pdf>

3. Collier P., Elliott L. Et al. Breaking the Conflict Trap: Civil War and Development Policy // World Bank Policy Research Report. 2003. Washington, DC: World Bank. URL: <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/PostConflict-Recovery.pdf>

4. Brück T. Postconflict Economic Recovery in Sub-Saharan Africa: Lessons of the Democratic Republic of the Congo. Washington: IMF, 2005. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/book/9781589064492/ch05.xml>

5. Bray J. The role of private sector actors in post-conflict recovery. ResearchGate. 2000. URL: https://www.researchgate.net/publication/250893557_The_role_of_private_sector_actors_in_post-conflict_recovery

6. Innovatsiino-investytsiinyi klimat Ukrainskoho Prychornomoria: stan i bezpekoorrientovanyi rozvytok: kol. monohr. Za red. M.M. Merkulova. Ryha, Latvii :“Baltija Publishing”, 2019. 308 s.

7. Terytorialno-orientovani mekhanizmy stymuliuvannya investytsii u povoiennomu vidnovlenni Ukrainy: analit. dop. / [Ia. A. Zhalilo, N. V. Bakhur, A. A. Holovka ta in.] ; za nauk. red. Ya. A. Zhalila. – Kyiv: NISD, 2023. 78 s. <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2023.09>

8. Slavkova, A., Kolisnyk, D. (2023). Investytsiina pryvabyvist ukrainy: realii v umovakh viiny ta perspektyvy povoiennoi vidbudovy. *Ekonomika ta suspilstvo*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138>

9. Zamlinskyi V. A Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku venchurnoho investuvannya yak skladovoi finansovoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti Ukrainy. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. 2014. № 5–6. С. 172–179.

10. Lahodiienko V.V., Andrusiv U.Ia. Rehionalna ekonomichna polityka v umovakh dysproportsiinosti: shliakhy minimizatsii. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*. 2018. T. 3, №2. S. 81-88.

11. Zamlinskyi V. A. Finansovo-ekonomichni pokaznyky efektyvnosti investytsiinykh protsesiv na pidpriemstvi. *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. Prats*. 2014, Tom 16, № 2. S. 12–18.

12. Rodrik D. Institutions Rule: The Primacy of Institutions over Integration and Geography in Economic Development. IMF Working Paper 02/189. Washington, DC, 2002. URL: https://ksghome.harvard.edu/~drodrik/ifo-institutions_article_April_2004.pdf
13. Acemoglu D., Johnson S., Robinson J. A. The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation. *American Economic Review*. 2001. Vol. 91, No 5. Pp. 1369–1401. URL: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.91.5.1369>
14. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
15. Norton G. W., Alwang J., Masters W. A. (2021). Economics of Agricultural Development: World Food Systems and Resource Use (4th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429316999>
16. Kaletnik H. M., Koziar N. O. Stratehichni pidkhody do investuvannia aharnoho sektoru Ukrainy v suchasnykh umovakh rozvytku APK. *Ekonomika APK*. 2020. № 12. S. 81-89. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>
17. Zamlynskyi V. A., Zhuk N. L., Osyk S. V., Martiianova M. P. Suchasna biznes-diahnostyka: tsyfrova zrilist ta vidnovlennia ekosystem. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. 2023. Tom 8. № 3. S. 18 – 25. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-2>
18. Dykha M.V., Polozova V.M., Orlov V.V. Venchurna industriia v Ukraini: stan, problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*. 2022. № 2(100). S. 54–61. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-2\(100\)-54-61](https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-54-61)
19. Zamlynskyi V., Shabatura T., Zamlynska O. et al. Perspective Chapter: Exploring the Possibilities and Technologies of the Digital Agricultural Platform. Sustainable Development. 2023. IntechOpen. DOI: <https://doi.org/10.5772/intechopen.112358>
20. Shabatura T. S., Zamlynska O. V., Osyk S. V., Seleznova H. O. Tsyfrovi aspekty stratehichnoho upravlinnia yak instrumentu pidvyshchennia ekonomichnoi efektyvnosti diialnosti kompanii. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava*. 2023. № 3. S. 71-79. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-3-11>
21. Brookings Institution. Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/>
22. Post-Conflict Reconstruction (World Bank Reports) <https://documents1.worldbank.org/curated/en/175771468198561613/pdf/multi-page.pdf>
23. Grossman M., Volker K., Wayne E. A. (2023, August 8). How to get the private sector involved in reconstructing Ukraine. Atlantic Council. Retrieved from <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/how-to-get-the-private-sector-involved-in-reconstructing-ukraine/>
24. Skidmore D., Wessel D., Asdourian E. (2022, November 9). Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine. Brookings Institution. Retrieved from <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/>

Надійшла до редакції 14.04.2025р.